

مکرمات

❁ ادبی و سیاسی رسالهٔ اسبوعیه در ❁

۳۱ نجی سنه

۱۴ رمضان ۱۳۲۹

❁ پنجشنبه ❁

جزء عدد : ۱۱۲

حق و حقیقت اغورینه

(مابعد عن جزؤ ۱۱۸)

بن ، بزى ژاپونلردن زیاده بوخصائل عالیہ احتیاجندہ گوریورم . بگا بو احتیاجی تلقین ایدن ژاپونلر دگلدر ؛ ینه گندیمزدر . بوگون سخر انسانیتله بزى تسخیر ایتمکده اولان برچوق قوای داخله و خارجیه ابله محاط بولنیورز که بونلری بصیرت کوزیله کوروب لازمی وجهله عبرتدین اولمازسق او وقت ویل و خساره لایق و مستحق اولورز ؛ بصرمنک خرابندن صکره عقامت ندمه اوغرامش بولنورز .

أوت ، بوموضوعدهده مادی ، وقوعی ، ذیروح برمثل گوستره حکمی وعد ایتشدم . بن بر زمانلر درت دیوار آرمسندہ صحائف کتب قارشیسندہ گوزلرمی قارارتجیه قدر مطالعہ سطورله وقت یکیرردم ؛ و او قودقلمدن بلله یه بیلدکلرمله گندیمی علما آرمسنه صیقیشدیرمق هوسلرینه دوشردم . بر مدت او قعاتلرمله یاشامشدم ؛ فقط کتاب عالمه ، سطور کاشانه باش چورروبده اوراده کی هجائری سوککه جالیشجه آکلادم که اولجه او قودقلم هپ بشقه لسانله یازلمش ، بشقه معلومات ایمش ! بویکی کتاب ایسه بام بشقه برعلک کتابی ایمش !

ایشته بوراده ذکر ایدم حکم مثال او کتابک سطورندن آکلایه بیلدیکم بردانه سیدر . لکن بن بو بر سطرردن ، مجلداتدن آله مدیغ معانی به مطلع اولدم ؛ بنجه یک بیوک بر حقیقه وقوف حاصل ایتدم کیم بیلیر ، بن بلکهده بونی ایما ایدر فقره لر او قومشدم ؛ فقط کورلمدک بر مملکتک توصیفی ، یلنمدک بر طعامک تعریفی قبیلندن قالیوردی . شمعی اومملکتی گورمش ، او طعامی طامش صفیله گندیمده صلاحیت کلام بولیورم . ایشته بوراده «لئس الخبر کالعیان» مثل عربیسناک سری تظاهر ایدیور .

کچن کون ییرونده کی « آمریقان قولله ژ » دارالعلومک قرق ایکنهی سنه دوریه احتفالانه دعوت اولنمشدم . ذاتاً ده اؤلجه ، مؤسسہ نک رئیسله کورشیدیکم زمان شهادتنامه و مکافاة توزیعی مراسمنده بولنمقلمی نمنی ایتشدی و :

— هر سینه ارکان حکومتی مؤسسه مزه دعوت ایتدیگمز حالد پک آز التفات واجابت کوریوردق . هله حکومت نامه و یا کندی حسابنه بر مأمور طرفدن بورادن بتیشن کنجهره خطاباً بر ایکی کلمه تشویق و تطییب ایشیده میور . محزون و متسائر قالیوردق . حال بوکه بو کنجهر بو حکومتک ، بو ملتک اولاد و افرادیدر . ان شالله گلدیکمز زده سزدن بو یوله کلمات ترغیبیه ایشیدر لر .

— های های . . . مع الشکر هم کلیر ، همده موفقیتلری کورمکله حاصل اوله حق مسرانه اشتراک ایدرم ...
دیده قونوشمشدق .

یوم معیندن برگون اول آدجکمز یانمه قدر گلدی ؛ دعوتی صورت مخصوصده تکرار ایتدی ؛ متشکراً قبول ایتدم و ایرتسی گون کیتدم ، اوگون بو دارالفنونک طب شعبه سندن مآذون اولانلرک شهادتنامه لری توزیع ، کندیلری امور طبیسه نظارتمز جانبندن مأمور آ استانبولدن کلن هیئت مخصوصه رئیس طرفندن علی الاصول تحلیف اولتیوردی . او مناسبتله مآذون طلبه ، معلملری طرفندن غایت پارلاق نطقلر ، نشیده لر اوقوندی ، دارالعلومک موسیقه سی عکس الحان ایتدی . هیئت مخصوصه فاحصه رئیس میر آلالی یوسف رامی بک حال و مقامه مناسب ترکیجه بر نطق سوبله دکن صکره بنده — آمریقالی مؤسسه ریسنه اولان وعدم اوزره — صحفه خطابه چیقدیم ؛ اولال لسان رسمی دولته ، بعده لسان محلی اولان عربجه ایله بیکی متجاوز حاضرונה : « علوم و فنونک لزوم تعمم و انتشارینه ، مملکتمزک بو خصوصده کی احتیاج شدیدینه قارشی حکومتک نقطه نظرندن و آمال مخصوصه مشوقانه و ساعیانهندن و شومؤسسه نک یازم عصره تقرب ایدن (۱۸۶۶ دن بری) مساعی مبروره و معارفیورانه سندن ، عثمانلی اولادینک شمعییه قدر بوندن ایتمش اولدیفی استفاده علیه دن بحث ایله مؤسس و مدیرانی اولان آمریقالی محب انسانیت و علوم رجال محترمه یه بیان شکران » ایلدم .

بورایه قدرکی ایضا حاتم ، واصل اولمق ایستدیکم بر نقطه یه . یعنی بنم بیاننامی متعاقب دارالفنون رئیس فاضلی میستر (هوردبلس) ک غایت بلیغ و مؤثر برلسانله انکلیزجه اوله رق ایراد ایلدیکی نطق علوی بیانه نقل سلسله کلام ایتک ایچوندی .

يوقسه بنم سويلش اولديغم سوزلر . هر عثمانليكنك مأمور صفتيله سويليه بيله چكي .
 بلكه بشقه درلوسنى سويليه ميه چكي شيلر ايدى . ميستر بلسك نطقى . كه بنم شو
 مقاله مك روحنى ، سبى تشكىل ايدبيور ، بام بشقه برلسانه . يك مستتنى بر
 فكرى موضع اوله رق سويلغمشيدى . بن عبرتلىرى آندن آلام . تقدير و تقليده
 شاين اوله رق آنى بولدم . اوت ؛ بزم ايچون بر درس مسلك و رهبر حقيقت
 اوله جق بر ماهيته بولسان بو نطق . بر كاغد اوزرينه يازلمش دگلدى ؛ بونك
 اهترزات لطيفه و مؤثره سنى هوالر آلوب كوتوردى لكن واعى قولاقلمه
 انكاس ايدن اقسام اهترزاتى سامعه . نه قدر ممكنسه اوقدر . ضبط ايتدى
 ايتدى كه آى غايه سنده ، دارالعلومك « الكليه » عنوانيله نشر ايتمكده اولدينى
 مجموعه شهریه سنده خلاصه مندرج كوردم . ايشته بنى شو مقاله كنك تحريرينه
 سوق ايدن ، بكا بر مثال ذى حيات و باعث نجات كورينان او نطق علوى مآلدر .
 ميستر (هور دبلس) ك روح افكارينى ، شورايه نقل ايدم جگم سطرلر جمع
 ايدر ؛ ميستر . طلبة مأذونه به شو بولده سوزه باشلامش و القاي خطاب ايتمشدى :
 « سز بو هفته امتحانلر كزى اكالم ايتديكز ؛ لكن بزم . معلملر كز ، سزك
 واسطه كزله و سزك حيات مستقبليه كزدن طولايى عموم كائناتك امتحان قارشيسنده
 بولنه جغز . سزه عاينه كچي قصورلرده بولشمش ايسه ك اوقصورلر عالمك نظرينه جاريه جق .
 بو دارالعلومه بعض يكي بنالر علاوه سيله دوائر فرعيه احداثى بكا تكليف
 ايدنلر اوليور . بنم ايچون بو دارالفنون طلبة سنك قلملرينى يوكسلتمك ، فكرلرينى
 تنميه ، حسيات انسانيه لرينى توسيع ايتلك امكانى ده اعلوى بر موفقيتدر .
 « بنجه انسانلر آرمه سنده طيب صفتلى ، تاجر صفتلى ، اجزاجى صفتلى رجوق افراد
 داخل ايتمك مهم برشى دگلدرد ، بنم اهميت ويرديگم نقطه ، بين البشر انسان صفتلى اطباء
 انسان صفتلى تجار ، انسان صفتلى اجزاجيلر بولنديرمق . آنلرى او بولده يتشدير مكدرد .
 « بزم آرميقادن . آمر يقايه خدمت ايدم جك رجال يتشدير مك امله گلدك . . .
 قطعاً اوفكر كرده بولنمدق . اگر اويله بر الملمز اولسه ايدى . بو مكتبلرى ولايات
 متحده ده احداث ايدر ، او واسطه ايله اوراده كي بر چوق اجنبيلره آمريقبايى
 سوديرمكه چاليشيردق . لكن اوقديارده بنون عالمى ، عالم انسانيتى سون ذوات

فاضله واردرکه بونلر . « تحسین حال بشر » ی کندیلرینه امل خاص ایدیمیشلردر . ایشته بونلردن بر قسمی ، دولت عثمانیه به توجیه نظر ایدرک بو دارالعلوم واسطه سیله اودولته قارشی بسله دگرلی مجتلیرینی تأیید ایتمیشلردر . سزک آره گزده هر هانکیگز قلبنده ، کره ارض اوزرنده موجود دولتلردن هر هانکیسنی کندی دولته ترجیح و تفضیل ایدرسه ، بو حرکتیهله ، بودولت ملکنده مال و آمانی زرع ایتمش اولان اودولت محترمه نك نقطه نظر لرینه طبان طبانه مخالف بر مسلک تعقیب ایتمش اولور .

« شودار الفضده مختلف مذاهبه منسوب اولدیغکیز حالد یان یانه ، بر لکده یاشامغه آلیشمش بولور سگیز . خرسقیان ، اسلام ، موسوی اوله رق بر سقف آلتنده یاشادیگیز ، یادیگیز . شبه یوق که بو معاشرته هر مذهبك محاسن اخلاق نمونه لرینی منتسبلری اولان رفقا گزدن اوکر ندیکیز و طبیعی که او مناسبتله ده اوز رفقا لار گزه حاصل ایتدیگیز محبت طولایسیله آنک سالک بولندیغی مذهبه ده حرمت و وظیفه سنی تیقن ایتدیگیز . ذوق و فکر اعتبار یله آره لر نده نه قدر اختلاف بولور سه بولسون علی الاطلاق هر دینک — ملیونلرجه خلقت آتی تقدیس و تعجیل ایتیمی اعتبار یله — شایان احترام و تکریم اولدیغنده تردد ایتمایلدیر . بو حیثیتله سز لره ادیانک کافه سنی تعظیم و تکریم ایلدیغیزی توصیه ایدرم .

« نصرایتک ، و حضرت مسیحدن صدور یله افتخار ایتدیکی « آیت ذهبیه » نك ۱) آندن بر چوق عصر لر اول چین واضع مذهبی (قونفوجیوس) طرفندن تدریس ایدلمش اولمسی . بعض مسیحیلر خوش گور میور و ممکن اولسه حضرت مسیحه انحصارینی تمی ایدیور لر بن بو تارک معناسنی آکلایه میورم . بجه بالعکس بوندن طولایی مسرور و ممنون اولمالیدر . زیرا قونفوجیوس مذهبنده بویله بر امر خیری و اخلاقینک موجودتی شایان تشکر برشدر [۲] . سز اومذهبه سالک اولانلردن بر یله اجتماع ایتدیگیز زمان ، دینلرنده نه گبی محاسن بولندیغنی کندیسنه صورت اوکر نکیز و آنک ایچونده اودینی تحسین و تعجیل ایدیگیز ، چونکه بودنیاده بولنان اینی شیلرک سزه بخش ایده چکی استراحت و تلذذ نائل اولمش اولور سگیز .

ما بعدی کلام چک نسته ده

[۱] « سکا یاپلسنی ایسته مدبکک شیئی بشقه سنه یابه . »

[۲] قونفوسیوسک قولیه مسیحه معطوف اولان قول آره سنده پک بیوک بر فرق واردر . چونکه حکیم مشارالیه : سکا یاپلسنی ایستدیکک شیئی بشقه سنه یاپ دیمشدر . لطایع